

Handleiding vrijstellingen scheepsafval 2022

Het Europees regelgevend kader

Deze handleiding is gebaseerd op de bepalingen van Richtlijn 2019/883/EU inzake havenontvangstvoorzieningen voor de afvalafgifte van schepen.

Artikel 9 van die Richtlijn laat EU-lidstaten de mogelijkheid om bepaalde schepen vrij te stellen van de volgende verplichtingen:

- de aanmeldingsplicht (art 6);
- de verplichte afgifte van scheepsafvalstoffen (art 7.1); en
- de betaling van de verplichte afvalbijdrage (art 8).

Een lidstaat kan een schip vrijstellen van deze drie verplichtingen, of slechts van één van deze, of een combinatie. Bijkomend kan een lidstaat het schip vrijstellen van de verplichte afgifte van één type scheepsafval, of van alle types.

Om in aanmerking te kunnen komen voor een vrijstelling moet aangetoond worden dat aan de voorwaarden van artikel 9 voldaan wordt:

- het schip neemt deel aan geregeld verkeer en doet frequent en regelmatig havens aan;
- er is een regeling getroffen om ervoor te zorgen dat het afval wordt afgegeven en de bijdragen worden betaald in een haven die op de route van het schip ligt, die;
 - i) wordt aangetoond door een ondertekende overeenkomst met een haven of een afvalbedrijf, en door afvalontvangstbewijzen;
 - ii) is gemeld aan alle havens op de route van het schip, en
 - iii) is aanvaard door de haven waar de afgifte en de betaling plaatsvinden, dat een haven in de EU of een andere haven kan zijn, waar, als vastgesteld op basis van de informatie die elektronisch in SafeSeaNet en in GISIS is gemeld, toereikende voorzieningen beschikbaar zijn;
- de vrijstelling heeft geen negatieve gevolgen voor de maritieme veiligheid, de gezondheid, het leven of de werkomstandigheden aan boord of het mariene milieu.

Toepassing in de Vlaamse zeehavens

In Vlaamse zeehavens kan een individueel schip voor elke aanloop in een welbepaalde haven een vrijstelling krijgen voor de drie verplichtingen vermeld in artikel 9, indien voldaan wordt aan de volgende vereisten:

- Varen in een **vaste dienstregeling met frequente en regelmatige aanlopen** in een welbepaalde Vlaamse zeehaven. Dit wil zeggen dat het schip een geplande/gepubliceerde dienstregeling moet hebben (lijst van ETD's en ETA's) tussen

vooraf bepaalde havens, of dat het schip de haven aanloopt volgens een periodiek¹ - recurrent en herkenbaar vaarschema.

- Regelmatig betekent herhaalde reizen met constant patroon. Onder frequent moet begrepen worden dat het schip de haven waarvoor de vrijstelling wordt aangevraagd en de haven waar het scheepsafval wordt afgegeven ten **minste eenmaal om de twee weken** moet aandoen.
- Het vaarschema moet voor minstens **4 maand** gegarandeerd worden.
- De **regeling voor de afgifte van afval** moet zijn aangetoond. Dit kan op een van volgende manieren:
 - het bewijs aanleveren dat voor ieder type scheepsafval (MARPOL Annex I en V) één of meer contracten² zijn ondertekend met een haven of een geregistreerd afvalbedrijf in de haven waar het afval wordt afgegeven, samen met de frequentie waarmee het afval zal worden afgegeven;
 - ontvangstbewijzen en andere bewijzen aanleveren waaruit blijkt dat het contract of de regeling actief is;
 - bewijzen aanleveren dat deze regelingen aanvaardbaar zijn voor de haven die het scheepsafval ontvangt, de haven(s) waarop een vrijstelling van toepassing is en andere havens op de route³.

Niettegenstaande de richtlijn oplegt dat het schip in een vaste dienstregeling moet zitten en een afvalbijdrage moet betalen in een op de route van het schip liggende haven, kunnen ook bepaalde types schepen die slechts één vaste haven aanlopen en niet in een vaste dienstregeling zitten (vb. offshore support schepen, baggerschepen die een project uitvoeren in de haven of maritieme toegang, schepen voor toeristische dagtrips) toch vrijgesteld worden (zie verder bij FAQ 1).

De aanvraag

Om een vrijstelling scheepsafval voor een schip in een welbepaalde Vlaamse zeehaven te krijgen, moet u uw aanvraagdossier elektronisch indienen via de specifiek daartoe voorziene webtoepassing van de OVAM: <https://services.ovam.be/scheepvaart/>

Daarbij moeten minstens de volgende documenten toegevoegd worden (de webtoepassing voorziet de mogelijkheid om meerdere documenten te uploaden):

1. Een bewijs dat het schip volgens een dienstregeling frequent en regelmatig een haven aanloopt. In Vlaanderen wordt onder “frequent en regelmatig” verstaan dat het schip om de twee weken de haven aanloopt en dit gedurende minstens 4 opeenvolgende maanden. De vrijstelling geldt bovendien slechts voor de periode van de opgegeven dienstregeling. Dit bewijs kan worden geleverd door:
 - een overzicht van de dienstregeling zoals die voor het schip zal worden toegepast;

¹ Periodiek” verwijst naar veerdiensten of diensten zonder voorafgaande reservering („turn up and go”) op zeer korte routes.

² Door een contract te eisen wordt uitgesloten dat een vrijstelling wordt aanvaard op basis van alleen maar frequente bezoeken.

³ Deze regeling helpt om situaties te vermijden waarin de havenautoriteit zelfs niet op de hoogte is van het feit dat het schip door een andere lidstaat is vrijgesteld omdat het frequent een specifieke haven aandoet. De verantwoordelijkheid voor het indienen van de vereiste informatie ligt bij de exploitant van het schip.

- een verklaring van de reder of agentuur dat het schip frequent en regelmatig aanloopt met vermelding van de datum vanaf dewelke voldaan wordt aan dit criterium
 - voor baggerschepen: een verklaring met de plaats en duurtijd van het baggerproject.
2. Een bewijs dat er een regeling werd getroffen voor de afgifte van het scheepsafval: door een contract en/of overeenkomst met een havenbeheerder aantonen dat er voorzien wordt in de afgifte van het scheepsafval (zowel voor MARPOL Annex I als V) in een Vlaamse of in een andere haven van de EU/EER/HELCOM. Deze bewijzen moeten geldig zijn gedurende de hele periode van de opgegeven dienstregeling.
 3. aantonen dat er een regeling is getroffen voor de betaling van een afvalbijdrage in een op de route van het schip liggende haven (EU/EER/HELCOM).

Een verleende vrijstelling kan gelden vanaf de dag van ontvangst van de volledig bevonden aanvraag tot en met het einde van de opgegeven dienstregeling (met een maximum van 5 jaar).

Een verleende vrijstelling zal door de OVAM worden ingetrokken wanneer er door wijzigingen in de route van het schip of in de regelingen voor de afgifte van het scheepsafval niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden.

Frequently Asked Questions

1. Kunnen baggerschepen die werken uitvoeren in de haven, sleepboten, pleziervaartuigen voor korte tochten, CTV's, enz. die slechts één haven aanlopen vrijgesteld worden overeenkomstig artikel 9?

Voor het verlenen van vrijstellingen moet een schip in principe voldoen aan de volgende drie criteria van art. 9, zijnde:

1. frequent en regelmatig de haven aanlopen (dus ten minste 1x per 2 weken); en
2. een regeling hebben voor de afgifte van het scheepsafval; en
3. in een haven op de route van het schip een afvalbijdrage betalen;

Op basis van de richtsnoeren van de Europese Commissie zijn er voor het derde criterium evenwel uitzonderingen mogelijk, met name voor schepen die geen andere haven aanlopen. In dergelijk geval zal de agent/reder bij de aanvraag tot vrijstelling in de webtool (in het vakje "ports on route") bijkomend moeten aangeven of het om een schip gaat dat om bepaalde redenen slechts één haven aanloopt én zal hij moeten aanduiden of het om één van de volgende schepen gaat: baggerschip, zandschip, offshore-support, sleepboot, loodsboot, of "andere" (dit moet dan verduidelijkt worden, vb. passagiersschip voor toeristische tochten). En ook al klopt dat niet helemaal, moet bijkomend in het vakje "payment of fee in another port along the ships' route" toch "yes⁴" aangevinkt worden.

Aan de eerste twee criteria van artikel 9 moet wel altijd voldaan worden. Dit moet dan ook in de aanvraag aangetoond worden. Bij gunstig advies door de havenbeheerder over de aanlooppfrequentie kan de vrijstelling worden verleend voor de duur van het

⁴ na de publicatie van de richtsnoeren werd de OVAM-webtool nog niet aangepast. Dat zal mogelijk gebeuren tijdens de implementatie van de nieuwe richtlijn "havenontvangstinstallaties voor de afgifte van afval van schepen"

project/dienstregeling. Indien die niet kan gegeven worden (vb. voor de meeste sleepers, zandschepen, off-shore support schepen en loodsboten) wordt de vrijstelling verleend voor een termijn van maximum twee jaar.

2. Kan een schip dat meerdere havens aanloopt in elke aanloophaven vrijgesteld worden?

Neen.

Schepen die tussen drie of meer havens varen kunnen op grond van de richtlijn wel een vrijstelling krijgen voor meer dan één haven mits zij de verplichte afvalbijdrage betalen in ten minste één haven op de route. Hierdoor wordt vermeden dat een schip wordt vrijgesteld voor alle havens op zijn route, louter op basis van een particuliere regeling met een afvalbedrijf voor de afgifte van het afval en de betaling van de bijdrage buiten de haven (derde partij regeling). Dergelijke regelingen moeten immers worden vastgesteld onder de verantwoordelijkheid en het gezag van een haven op de route van een schip.

3. Kan de regeling voor de afgifte van scheepsafval ook in een niet-EU haven?

Hoewel artikel 9 niet expliciet vastlegt dat de regeling voor de afgifte van het afval en de betaling van de bijdrage in een EU-haven moet zijn, kan daarover toch bezorgdheid rijzen aangezien de inzameling en verwerking van het scheepsafval niet noodzakelijk beantwoordt aan de voorwaarden van de EU-richtlijnen. Bovendien kunnen dergelijke afgiftes niet naar behoren worden gecontroleerd.

Daarom moeten overheden die een vrijstelling verlenen steeds nagaan of deze regelingen beantwoorden aan de vereisten van de richtlijn inzake:

- de aanwezigheid van voldoende en passende havenontvangstvoorzieningen;
- toezicht op de afgifte van het scheepsafval; en
- betaling van de bijdragen.

In het geval van twijfel zullen regelingen in niet-EU havens niet aanvaard worden, en zal de aanvraag tot vrijstelling worden geweigerd.

4. Wat is de geldigheidsduur van een vrijstelling?

Een vrijstelling wordt verleend voor de periode van de opgegeven dienstregeling. Een dienstregeling bedraagt minstens 4 maanden. De maximum termijn waarvoor een vrijstelling kan verleend worden bedraagt 5 jaar.

Voor bijkomende info kan u terecht bij het Team Scheepvaart van de OVAM (scheepsafval@ovam.be).